

van de transsectie heb ik in dit artikel belicht. Bij de beschouwing heb ik daar echter mijn twijfel aan toegevoegd of het aangrijpingspunt wel voldoende duidelijk bekend is. Of deze operatie inderdaad de innervatie beïnvloedde, zoals anderen hebben gemeld (GIBBON e.a. 1973), was juist de vraag die ons bracht tot dit na-onderzoek. Eerder dan „een pleidooi voor de transsectie” is het artikel bedoeld als een kritische evaluatie. Na ampele meldingen van goede resultaten uit andere klinieken hebben wij gemeend een sterk geselecteerde groep patiënten te kunnen helpen. Het artikel was een kritische beschouwing van de resultaten.

Literatuur: GIBBON, N. O. K., R. M. JOMESON, M. R. HEAL e.a. (1973) *Brit. J. Urol.* 45, 306.

's-Hertogenbosch, april 1980 R. A. JANKNEGT

Onderzoek naar achtergronden van slaapstoornissen bij jonge kinderen

Het artikel van DE MONCHY en KAPPERS (1980) is aanleiding geweest tot enige stemmingmakerij tegen anti-autoritaire opvoedingsmethoden in de Nederlandse dagbladen. De journalisten schijnen te denken dat uit het onderzoek van DE MONCHY en KAPPERS is op te maken dat anti-autoritaire opvoedingsmethoden leiden tot slaapstoornissen bij de kinderen. In ieder geval lijkt dat een conclusie te zijn die er bij het publiek ingaat als koek. Daarbij wordt de verbinding die in het artikel wordt gelegd, tussen deze opvoedingsmethoden en relatiestoornissen in het gezin, dankbaar meegenomen.

Nu weet ik wel dat, wanneer ik de auteurs voor de voeten zou werpen dat zij dit hebben veroorzaakt, zij zouden reageren dat zij iets dergelijks nooit hebben beweerd; dat zij slechts de resultaten van het onderzoek bij „hun” 25 kinderen hebben gepubliceerd. Toch vraag ik mij af, of zij zich geheel van het publieke gebruik van hun onderzoek kunnen distantiëren. Neem bijvoorbeeld de eerste zin van hun samenvatting. Die luidt: „Uit een onderzoek bij 25 jonge kinderen en hun ouders die naar de kinderarts werden verwezen wegens slaapstoornissen bleek, in tegenstelling tot de mening van een aantal auteurs, dat duidelijke stoornissen in de ouder-kindrelaties bestonden en dat de kinderen ontwikkelingsstoornissen hadden (. . .).” Deze zin biedt zacht uitgedrukt, weinig tegenwicht tegen het idee dat de gegevens uit het onderzoek algemene geldigheid zouden bezitten. De resultaten van DE MONCHY en KAPPERS kunnen niet in tegenstelling staan tot die van door hen geraadpleegde auteurs, om de eenvoudige reden dat die geen uitspraken doen over de kinderen uit het onderhavige onderzoek, die een heel bijzondere groep vormen.

Het was niet overbodig geweest als DE MONCHY en KAPPERS duidelijk hadden gesteld dat conclusies als „anti-autoritaire opvoedingsmethoden leiden tot slaapstoornissen bij kinderen” en „dergelijke opvoedingsmethoden en relatiestoornissen in het gezin zijn met elkaar verbonden” niet uit het onderzoek getrokken kunnen worden, en dat men, zou men dergelijke hypothesen willen toetsen, een heel ander soort onderzoek zou moeten doen!

Dan moet mij nog het volgende van het hart. Op een gegeven moment in het artikel menen DE MONCHY en KAPPERS de waarschijnlijkheid van geestelijke en lichamelijke verwaarlozing van enkele kinderen te kunnen afleiden uit o.a. „de sterk anders gerichte preoccupatie van de moe-

der”. De welhaast per definitie sterk anders gerichte preoccupatie van de vader (zijn werk bijvoorbeeld) wordt niet eens het vermelden waard gevonden. Zo iets zegt veel over de manier van denken van de auteurs, vind ik.

Literatuur: MONCHY, C. DE en M. KAPPERS (1980) *Ned.T.Geneesk.* 124, 264.

Amsterdam, maart 1980

G. W. SALEMINK

Collega SALEMINK heeft gelijk, wanneer hij veronderstelt dat wij de verantwoordelijkheid afwijzen voor het gebruik, dat journalisten hebben gemaakt van onze publikatie en de onjuiste conclusies, die zij hieruit hebben getrokken (zie mijn ingezonden brief in de *Volkskrant* van 15 maart jl.; D. M.). Het is niet mogelijk geweest, alle kranten die onjuist hierover geschreven hebben, te wijzen op de incorrecte weergave van de conclusies. Pogingen hiertoe in enkele interviews met verslaggevers kwamen onvolledig over. Het volstrekt verrassende element van de plotselinge belangstelling van de pers en ons gebrek aan ervaring in de omgang met de media zijn hier tevens debet aan.

Wat wij hebben getracht aan te tonen, was, dat lang niet alle slaapstoornissen bij kleuters mogen worden gebagatelliseerd als onschuldige, voorbijgaande verschijnselen, die alleen geruststelling van de moeder vereisen. In de meer ernstige gevallen (zoals blijkt uit de definitie op bl. 264) moet de arts bedacht zijn op twee dingen: ten eerste, dat deze stoornis op zichzelf tot ernstige complicaties in het gezin kan leiden (tot surménage en kindermishandeling toe) en ten tweede, dat het een uiting kan zijn van een potentieel ernstige stoornis in de ouder-kindrelatie. Het spreekt vanzelf dat men de stelling niet kan ontkrachten door haar om te keren en te wijzen op het ongetwijfeld grote aantal kleuters met inderdaad passagère, lichte slaapstoornissen zonder ernstige afwijkingen in de relatie met de ouders. Aangezien in de door ons geraadpleegde literatuur nergens melding wordt gemaakt van het feit, dat ernstige slaapstoornissen bij kleuters tot ernstige complicaties leiden, vonden wij het belangrijk, de 25 in twee jaar tijd naar ons doorverwezen gevallen te publiceren. Dit aantal doet vermoeden, dat deze problemen bepaald niet zeldzaam zijn. Deze indruk wordt versterkt door een aantal telefonische en schriftelijke reacties uit het hele land van moeders die een dergelijke periode met hun kind doorgemaakt hadden en die er niet in geslaagd waren, de door hen geadviseerde medici te overtuigen van de ernst van de situatie.

Dan maakt collega SALEMINK nog een opmerking over de preoccupatie van de moeders als oorzaak van waarschijnlijke verwaarlozing in het eerste levensjaar. Misschien worden onze veronderstellingen op dit punt iets duidelijker wanneer wij vermelden, dat deze preoccupatie door de moeder zelf werd aangedragen en retrospectief door haar zelf beleefd werd als een stuk verwaarlozing van haar kind. De tegelijkertijd opgetreden groeiachterstand van de baby leek dit voor ons wel enigzins te bevestigen, alhoewel natuurlijk de nodige voorzichtigheid betracht moet worden bij het stellen van deze diagnose. De preoccupatie van de vader (bijv. met zijn werk) hebben wij inderdaad niet vermeld, omdat in beide gezinnen de relatie tussen moeder en kind centraal stond.

Wat betreft de laatste zin van de brief van collega SALEMINK: wij hebben allemaal onze beperkingen.

Eindhoven, april 1980

C. DE MONCHY
M. KAPPERS